

взаємозв'язок освітніх систем України та Китаю, що мало безпосередній прояв у розвитку вокальних методик цих країн.

Література

1. *Бердяев Н.А. Кризис искусства (Репринтное издание) / Н.А. Бердяев. – М. : СП Интернет, 1990. – 48 с.*

2. *Національна доктрина розвитку освіти України: затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347 // Освіта. – 2002. – 24 квіт. – 1 трав. – (№ 26). – С. 2 – 4.*

УДК 378.147.78

Г. Д. Стоянова

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКА ДИТЯЧОГО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ В ІНСТИТУТАХ МИСТЕЦТВ

В статтє рассматриваются дидактические основы руководителя детского вокально-хорового коллектива в системе профессиональной подготовки будущего учителя музыки.

Ключевые слова: дидактические основы, руководитель детского вокально-хорового коллектива, учитель музыки.

In the article the head of the children's teaching basics of vocal-choral group in the training of future teachers of music.

Keywords: teaching the basics, head of children's vocal and choral group, a music teacher.

Сучасний етап розвитку системи вузівської освіти характеризується тенденціями відновлення і оновлення національних освітньо-культурних традицій та прагненням досягти високого європейського рівня фахової підготовки майбутніх учителів різного напрямку. Серед пріоритетів освітньої політики провідними виступають ключові фахові компетенції випускників, озброєння якими дасть можливість проектувати особистісно-орієнтовані траєкторії моделювання їх професійного навчання і подальшого кар'єрного зростання відповідно до Болонських освітньо-кваліфікаційних характеристик і модульно-рейтингового вивчення навчальних дисциплін.

Серед майбутніх спеціалістів, які присвятили себе справі виховання підростаючого покоління особливе місце займають учителя музики, фахова підготовка яких складається з багатофункціонального освітнього комплексу інтегрованих компетентностей. У структурі підготовки цього напрямку освіти непересічне значення займає формування хормейстерської компетентності майбутніх учителів музики, оскільки вони водночас виступають і учителями музики і керівниками дитячих вокально-хорових колективів, а цей вид діяльності є основою шкільної музичної освіти і належить до найбільш доступних видів дитячого вокально-хорового мистецтва (в урочних і гурткових формах роботи).

Україна з давніх часів славиться своїми піснями, що відрізняються винятковою виразністю та красою наспівів. Як відомо, пісня народжується самим життям і в художній формі відбиває всі його соціально-духовні сторони. Вона завжди відносилась до провідного національного мистецтва, як народна, найбільш природного і доступного засобу опанування національною системою музичної освіти. Особливого значення ознайомлення з народною піснею має на початковому етапі навчання музиці у загальноосвітніх школах, оскільки вона своїми специфічними засобами музичної виразності допомагає дитині художньо-емоційно сприймати образи довкілля, пізнавати оточуючий світ.

У цій царині сучасного осмислення та пізнання буття, підкреслює О. Щолокова, “формується нова педагогіка – педагогіка компетентності, відповідальності людини. Її завданням стає осмислення своїх здобутків, освоєння нових цінностей. Відповідно до цих завдань поглиблюється фахова підготовка вчителів мистецького профілю, яка спрямовується

на формування цілісного культурологічного світогляду, вміння аналізувати і синтезувати мистецькі явища, виявляти їх естетичні цінності та моральні якості. Сучасний вчитель повинен бути художньо-освіченою особистістю, тобто мати достатні компетенції в різних галузях мистецтва для здійснення професійних функцій, зокрема й такої важливої в сучасних умовах як просвітницька діяльність” [7; 15, 16], до якої належить і вокально-хорове виконавство та його пропаганда. Тому, цей вид дитячої творчості виступає потужним естетико-виховним і пізнавально-просвітницьким засобом, а значення керівника дитячого вокально-хорового колективу та його творча взаємодія з юними вокалістами набуває особливої вагомості у вихованні підростаючого покоління ХХІ ст.

Результати теоретичного аналізу літератури з проблеми дослідження (А. Болгарський, Лінь Хай, І. Коваленко, П. Ковалик, А. Козир, П. Ніколаєнко, Т. Смирнова, І. Цюряк, Чжай Хуань та ін.) у сфері диригентсько-хорової підготовки студентів, кінцевим результатом якої є сформована хормейстерська компетентність, дали змогу з'ясувати недостатню розробленість даної проблеми, зокрема її дидактичних і методичних засад до роботи в загальноосвітніх школах.

Аналіз великого масиву літератури з проблеми дослідження допомогли визначити її методологічну та теоретичну основу, яку складають: філософські ідеї аналізу діяльності з мистецьких і естетичних позицій (Ю. Боров, В. Іванов, А. Леонт'єв та ін.), концептуальні засади теорії і практики освіти в Україні та положення філософії освіти (В. Андрущенко, Л. Губернський, І. Зязюн, В. Лутай, М. Михайличенко та ін.), концепції творчої сутності особистості вчителя (В. Сластьонін, С. Сисоєва, Н. Кічук та ін.), методологія мистецької освіти (Є. Абдулін, Г. Падалка, О. Олексюк, О. Отич, О. Рудницька, О. Щолокова, В. Шульгіна та ін.), теорії формування творчих і особистісних якостей вчителя музики, психології музичності, музичного сприймання та музичних здібностей (М. Блинова, Л. Виготський, Г. Ержемський, Є. Назайкінський, С. Науменко, О. Ростовський, С. Рубінштейн, Б. Теплов та ін.), теоретичні засади підготовки майбутніх учителів музики (О. Апраксина, Л. Арчажнікова, А. Болгарський, Л. Масол, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова), узагальнення практичного досвіду щодо методичних пошуків в галузі хорового мистецтва (А. Авдієвський, К. Багриновський, Г. Дмитритревський, О. Іванов-Радкевич, С. Казачков, Е. Кан, М. Канерштейн, М. Колесса, В. Краснощюков, Л. Медина, І. Мусін, К. Ольхов, Ш. Мюнша, К. Пігрова, К. Птица, В. Соколов, П. Чесноков), проблеми організації вокально-хорової діяльності і розвитку методик з техніки диригування та хорознавства (Г. Дмитрієвський, О. Іванов-Радкевич, М. Канерштейн, Ш. Мюнша, К. Пігров, К. Птица, В. Соколов, П. Чесноков та ін.), навчально-методичні праці: по керівництву дитячими хоровими колективами (О. Равінов, Н. Орлова, Г. Стулова, Г. Струве та ін.), охороні дитячого голосу і практичній фоніатрії (Л. Зарицкий, В. Тринос, Л. Тринос, Д. Люш та ін.), роботи пов'язаних з особливостями розвитку дитячого голосу, вокального слуху та методами виховання вокально-хорових навичок (Н. Добровольська, О. Комісаров, О. Малініна, О. Маруфенко, В. Морозов, Г. Стулова, Л. Роденкова, Т. Овчиннікова, Д. Огороднов, Н. Орлова, Л. Хлебнікова, В. Шацької), наукові праці, що визначають фізіологічні особливості і акустичні характеристики співацького голосу (Р. Юссон).

Важливим підґрунтям професійної підготовки керівника дитячого хорового колективу в загальній підготовці майбутнього вчителя музики в Інститутах мистецтв виступають дидактичні засади. Так, розглядаючи загально-мистецькі принципи навчання, Г. Падалка зазначає, що: “ – це основні положення, які визначають сутність, зміст, провідні вимоги до взаємодії учителя і учнів, виконання яких передбачає досягнення результативності процесу оволодіння учнями мистецтвом. Принципи охоплюють узагальнені закономірності мистецького навчання, органічно пов'язуючи окремі його елементи в єдине ціле. Принципи трактуються як засадниче першоджерело, вихідні пункти теорії і практики, їх корінна основа, навколо якої синтезуються провідні поняття і закони мистецького навчання... Діючи в соціально-часових межах, принципи містять в собі цілепокладальні орієнтири поліпшення мистецької освіти, удосконалення її змісту і методичних засад. З поміж найголовніших

визначаємо такі принципи навчання мистецтва: цілісності, культуровідповідності, естетичної спрямованості, індивідуалізації, рефлексії” [4; 148, 149].

Специфічними принципами підготовки керівника дитячого вокально-хорового колективу виступають наступні дидактичні принципи: полісуб’єктної і ансамблевої творчої взаємодії, інтегративності, катамнезно-антропологічних знань, художньо-естетичного аксіологізму і принцип кооперативно-синергетичної спрямованості вокально-хорового навчання.

Принцип полісуб’єктної і ансамблевої творчої взаємодії передбачає прояв художньо-співацьких творчих здібностей всіх учасників у процесі вокально-хорового навчання і дотримання правил ансамблевої взаємодії.

Принцип інтегративності змісту і форм вокально-хорового навчання спрямований на синтезоване використання навчального матеріалу різних видів і жанрів (співу, танцювально-ігрових елементів, театралізації, костюмів тощо) За допомогою цього принципу навчальний матеріал викладається більш повно і різнобічно, що допомагає сприймати його цілісно, різнобічно, емоційно-досконало. Це значно розширює інформаційно-виконавську насиченість занять, наповнює їх різнобічними способами розглядання, що сприяє активізації процесу учіння, мимовільному запам’ятовуванню навчального матеріалу, розвитку пізнавального інтересу до даного виду діяльності.

Принцип катамнезно-антропологічний (від грец. kata – тут, протягом і *mnemoneuo* – згадую; *anthropos* – людина і *logismos* – судження), тобто *катамнез* – це інформація про стан і захворювання співоcho-дикційного апарату вокалістів (яка з’ясовується за допомогою консультацій фоніатра, медичних карток тощо) і постійно тримається під контролем керівником вокально-хорового колективу, а під *антропологічним* ми розуміємо саме вокально-антропологічні знання, що враховують освітні проблеми дітей різного віку, умови створення комфортного художньо-педагогічного середовища у вокально-хоровому класі, накопичення знань з метою свідомого, зацікавленого ставлення до вокальної діяльності, вдосконалення вокально-технічних навичок та ознайомлення із різними голосозберігальними заходами.

Принцип художньо-естетичного аксіологізму (від грец. *axios* – цінність, вартість і *logos* – слово, поняття, вчення, друга частина складних слів, яка ідентична поняттю наукової галузі). Виховання студентів і дітей на загальнолюдських непересічних цінностях засобами вокально-хорового мистецтва спрямоване на формування гуманістичних якостей і високої художньої культури, що дає змогу адекватно сприймати твори мистецтва і насолоджуватись ними, відчувати себе цивілізованою людиною.

Принцип кооперативно-синергетичної спрямованості вокально-хорового навчання поняття “*кооперативне*” розглядає як таку колективну організацію навчання, яке об’єднує хористів однією метою і має мотиваційний компонент, а в колективі панує творча атмосфера і взаєморозуміння. *Синергетична* (від грец. *synergos* – той, що діє разом, узгоджено) спрямованість вокально-хорової діяльності розглядається як один з варіантів реакцій організму на синтетичний вплив науково обґрунтованого міждисциплінарного комплексу, котрий постійно оновлюється, варіюється, моделюється, модернізується з метою духовного і художньо-культурного самовдосконалення і самореалізації творчого потенціалу майбутнього керівника дитячого вокально-хорового колективу.

У дисертаційному дослідженні використовувались теоретичні та емпіричні групи методів. До першої групи відносяться аналіз наукових джерел (філософських, загально і музично-педагогічних, психологічних, з проблем хорового диригування, організації дитячих хорових колективів), законодавчих і нормативних документів освітньої галузі, узагальнення; до другої групи – анкетування, опитування, бесіда, обговорення, самооцінка, тестування, аналіз навчально-методичної літератури; спостереження, самооцінка, експертні оцінки, аналіз заліків, екзаменів, виступів випускників на державному іспиті з диригування.

Узагальнюючи вищесказане можна зробити висновок, що модернізація мистецької освіти, зокрема підготовки керівника дитячого вокально-хорового колективу в Інституті мистецтв, вимагає більш глибокого наукового обґрунтування теоретичних засад, а

дотримання вищезазначених принципів і методів допоможе молодому спеціалісту краще організувати вокально-хорову роботу і здійснювати педагогічний моніторинг за її якістю, а також на практиці усвідомити сутність поняття “хормейстерська компетентність майбутнього вчителів музики”.

Література

1. **Андрущенко В.П.** Мистецька освіта в системі формування педагога ХХІ століття / В.П. Андрущенко // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 1 (б). – К.: НПУ, 2004. – С. 3-5.

2. **Голик Григорій.** Психологія диригентсько-хорової діяльності / Григорій Голик / Драгобич: Вимір, 2000. – 108 с.

3. **Дмитриев Л.Б.** Основы вокальной методики / Леонид Борисович Дмитриев. – М.: Музыка, 2000. – 368 с.

4. **Падалка Г. М.** Принципи і педагогічні умови навчання мистецтва / Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Падалка Галина Микитівна. – Херсон : ХДПІ, 1995. – 104 с.

5. **Стулова Г. П.** Дидактические основы обучения пению: [учебное пособие] / Галина Павловна Стулова / [науч. ред. В. В. Мерцалова]. – М.: МГПИ имени В.И. Ленина, 1988. – 69 с.

6. **Хуторской А.** Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.

7. **Щолокова О.П.** Компетентнісний підхід у просвітницькій діяльності вчителя музики / О.П. Щолокова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 11 (16). – С. 15-19

УДК 378. 016

Сунь Гоцян

ІНТЕГРАЦІЯ ВОКАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ КИТАЮ І УКРАЇНИ – ШЛЯХ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ОБОХ КРАЇН

В статтє раскрывається возможность интеграции украинских и китайских вокальных традиций в системе профессиональной подготовки учителей музыки.

Ключевые слова: вокально–культурные традиции, интеграция, музыкально–педагогическое образование.

The paper reveals the possibility of integration of Chinese and Ukrainian vocal traditions in the training of music teachers.

Keywords: vocal and cultural traditions, integration, music teacher education.

Національна освіта, що готує людину до життя в своїй культурі, можлива лише в інтеграції з світовими культурами із урахуванням опанування національних і загальнолюдських цінностей.

І. Зязюн

Сучасний світ складається з величезного різноманіття культур і цивілізацій, що має стати основою для їх взаємозбагачення і взаєморозуміння. Визначальною умовою світового порядку, в його глобальному розумінні, є гармонічність, спрямованість на консолідацію,